

SCHRIJF

EENS EVEN

NORMAAL

JOH!

*Snel
beter schrijven
met
glimlachgarantie*

AnderZ

**RICK EVERS &
WILLEM VERDAASDONK**

AL MEER DAN
5.000
EXEMPLAREN
VERKOCHT

SCHRIJF EENS EVEN NORMAAL, JOH!

**SCHRIJF
EENS EVEN
NORMAAL,
JOH!**

**SNEL BETER SCHRIJVEN
MET GLIMLACHGARANTIE**

**RICK EVERS
WILLEM VERDAASDONK**

AnderZ

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	7
De geboorte van een boek	9
1 VOOR JE BEGINT MET SCHRIJVEN	18
1.1 Effe wachten	19
1.2 De vier watjes	19
Tussendoorcolumn	24
2 EERST DE BASIS: GEWOON GOED SCHRIJVEN	25
2.1 Een goed glas wijn en een slechte brief	26
2.2 Mooie kop heb je	29
2.3 Lekker rammen op die Enter-knop	31
2.4 Naar aanleiding van uw saaie inleiding...	32
2.5 Ik pak je bij je lurven	35
2.6 'Te' is nooit goed	43
2.7 Fijn dat je erop vertrouwt, maar ik snap er geen bal van	44
Deel 2 even samengevat	46
Tussendoorcolumn	47
3 HOU VAST DIE LEZER	48
3.1 Broodje afhaak	49
3.2 Waarom wollig?	52
3.3 Moest Er Nog Eens Bijkomen Van Niet	55
3.4 Het holle-vatensyndroom	57
3.5 Voor de draad ermee	67

3.6	Lekker vaag	68
3.7	Hallo, ben je er nog?	70
3.8	Hoe smaakte de soep? Heel goed binnen te houden	72
3.9	Ik hou van jou schat. Nou en?	75
3.10	Dump je afval niet te snel	78
3.11	Hoe lang is een Chinees zin?	80
3.12	Ik moet helemaal niets!	89
3.13	Houden we het wel een beetje positief?	90
3.14	Wat een vreselijke tang!	92
3.15	Geef je luie tekst een schop onder zijn dikke reet	93
3.16	Niet lullen over zullen	94
3.17	Vier onzekere jongens	96
3.18	De vent achter de tent en de vrouw achter het gebouw	98
3.19	Het Tranentrio	102
3.20	Is mission statement dan het Britse broertje?	106
3.21	Onze geschiedenis is saai en voorspelbaar	109
3.22	Doei, ik ben weg	111
	Deel 3 even samengevat	115

Tussendoorcolumm 116

4 NU KOMT HET: ÉCHT GOED SCHRIJVEN 118

4.1	Schrijven is net als koken	119
4.2	Menselijk en makkelijk	129
4.3	Hogere wiskunde: $MT + MT = MG$	134
4.4	De Menselijke MaatMeter	137
4.5	Ik vroeg laatst een ijsverkoper wat-ie van de zomer vindt	139
4.6	$V = i + k + e$	144
4.7	Wat ben je toch een ongelofelijke eikel	145
4.8	Nep & co	149
4.9	Zoals mijn baas altijd zegt: 'Een schaap is ook goed, maar niet voor de paardentram.'	150
4.10	Driemaal V? Weg ermee!	152
4.11	$E = MC^2$	154
	Deel 4 even samengevat	156

Tussendoorcolumm 157

5	KLOOIEN MET ZINNEN	158
5.1	Sla je tekst aan gort	159
5.2	Dikke vette sloopkogel	160
5.3	Emmertje cement nodig?	163
5.4	Koppiekrauw, koppiekrauw	166
5.5	Vragen, vragen en nog eens vragen	167
5.6	We of wij	169
5.7	Hey luiwammes	170
5.8	Noem je nieuwsbrief nooit nieuwsbrief	171
5.9	Taaaatuuuutaaaaatuuuutaaaa	172
5.10	De laatste, of misschien wel allerlaatste	173
	Deel 5 even samengevat	175
6	COLUMNS SCHRIJVEN	176
	De Schrijf van Vijf	185
	De uitsmijter met melk	189
	Oplossingen	191
	Dankwoord	197
	Over de auteurs	199

VOORWOORD

Een van de meest gelauwerde taaladviesboeken in het Nederlandse taalgebied heeft als titel *Is dat goed Nederlands?* Het verscheen in 1940 van de hand van Charivarius, een pseudoniem van de dichter en taalcriticus Gerard Nolst Trenité. Bij zijn overlijden, in oktober 1946, was het boek al zeven keer herdrukt. Ook na zijn dood zou het nog enkele herdrukken krijgen.

Het commentaar dat Charivarius op teksten van allerlei snit gaf, was niet mals en zeker ook niet gespeend van humor. Zo noemde hij de mensen die ‘vanaf’ en ‘vanuit’ gebruikten ‘fnaffers’ en ‘fnuiters’. Volgens Charivarius moest je ‘vanaf’ en ‘vanuit’ altijd splitsen of anders het overtollige ‘af’ en ‘uit’ schrappen. Op een keer evenwel kreeg hij een gymnasiumleerlinge tegenover zich die zich afvroeg of je ook een fnaffer was als je schreef: ‘Zeus donderde vanaf de Olympus’. Want Charivarius kon toch niet serieus menen, aldus het meisje, dat de zin hier moest zijn: ‘Zeus donderde van de Olympus af.’ Haar opmerking is vaak aangehaald om de status van ‘taalregelaars’ met hun meestal nogal dwingende voorschriften wat te relativeren.

In het boek waarin u nu leest, hebben de taalregelaars – Rick Evers en Willem Verdaasdonk – de relativering zelf al herhaaldelijk ingebouwd. Niet alles laat zich in regels vangen en soms is het juist ook goed om je van de bepaalde regels niets aan te trekken. Een eigen plan trekken kan af en toe ook wat waard zijn inzake teksten schrijven en redigeren. Je leest het in dit boek geregeld tussen de regels door.

En daarmee vaart dit boek ook zelf een eigen koers. Het is niet zomaar inwisselbaar voor elk ander taaladviesboek. Het heeft een eigen karakter, ook in zijn toonzetting. Bovendien biedt het humor. Op het omslag staat zelfs dat het boek 'glimlachgarantie' geeft. Waar elders vind je dat? En het is met veel vaart geschreven. Niet lullen maar poetsen is het devies. Niet verhullen maar onthullen. Lezers geven waar ze recht op hebben, in duidelijke taal. Kortom, dit is een boek om daadwerkelijk mee aan de slag te gaan en qua schrijfvaardigheid – inclusief glimlach – voortgang te boeken.

Wim Daniëls

DE GEBOORTE VAN EEN BOEK

'Zou u misschien nog iets te drinken gehad willen hebben?'

Rick: 'Die zin was het toch Willem? Toen we elkaar aankeken en dachten: dit kan zo niet langer.'

Willem: 'Exact. Ik kon wel janken. Het lieve kind had ook gewoon kunnen vragen of we nog iets wilden drinken.'

Rick: 'Dat vroeg ze ook. Alleen nogal omslachtig. *Wilt u iets drinken* was beter geweest.'

Willem: 'Dan hadden we ook zeker iets besteld. Waarom gingen we nu ook alweer meteen weg?'

Rick: 'Omdat jij uit principe niets meer wilde drinken. Terwijl ik eigenlijk nog wel dorst had.'

Willem: 'Ik was te verdrietig. *Zou misschien gehad willen hebben*. Luier kan een tekst bijna niet zijn.'

Rick: 'Ze heeft ons wel aangezet tot het schrijven van dit boek.'

Willem: 'Zeker. Het was de druppel in een emmer die toch al vrij vol zat met 'taalleikheden'.

'Hoe begon die offerte ook alweer die jij laatst kreeg?'

Rick: 'In aansluiting op ons plezierige onderhoud van donderdag jl. doe ik u geheel vrijblijvend de offerte in de bijlage toekomen.'

Willem: 'Plezierig onderhoud?'

Rick: 'Ik had hem alleen een mailtje gestuurd.'

Willem: 'En toen heeft hij jou de offerte doen toekomen?'

Rick: 'Nee, hij mailde hem gewoon.'

En zo begon het dus. Het zaadje voor de geboorte van *Schrijf eens even normaal, joh!* werd geplant op het terras. In ons vak als tekstschrijver kwamen we steeds vaker de meest wollige en wonderlijke zinsconstructies tegen. En waarom? Om intelligenter over te komen? Omdat we denken dat het zo hoort? Om zakelijk te blijven? Het lijkt wel alsof

we met elkaar in de loop der jaren steeds formeler en afstandelijker zijn gaan schrijven. En dat moet echt anders. Want straks gaat hierdoor zelfs ons liefdesleven naar de filistijnen. Net als bij Ezra, die in Spanje de schrik van zijn leven kreeg. Kijk maar:

Ezra was op vakantie in Spanje. En hoe! Aan een mediterraan maanovergoten strand had hij de avond van zijn leven. Love was in the air. Het water spoelde over het zand dat de uitbundige zonnewarmte van die middag vast wist te houden. De kaarslichtjes op de terrassen van de strandtenten deden verliefde harten sneller kloppen. Ezra dronk een glas verrukkelijke wijn met de Spaanse schone Alisa. Hij had haar die middag in de stad ontmoet. De avond had alles in zich om de mooiste uit Ezra's leven te worden. De wijn deed zijn werk en de diepdonkerbruine ogen van de Spaanse hadden toverkracht. Het afscheid kwam te vroeg, maar gelukkig beloofde Alisa snel van zich te laten horen.

En ze hield woord. De volgende ochtend werd Ezra wakker. Hij greep naar zijn mobiel op het nachtkastje en zag een berichtje van zijn droomvrouw:

In aansluiting op het plezierige onderhoud op het strand gisteren, doe ik u geheel vrijblijvend onderstaande afsprakoepies toekomen. Wachtend op een reactie uwerzijds, verblijf ik.

Ezra hapte naar adem. En jij lacht er misschien om. Maar waarom vinden we het dan wel heel normaal om een offerte op die manier te beginnen en te eindigen?

In aansluiting op het plezierige onderhoud d.d. 2 mei jongstleden, doe ik u geheel vrijblijvend onderstaande offerte toekomen. Wachtend op een reactie uwerzijds, verblijf ik.

Er gaapt een enorme kloof tussen wat we zeggen en wat we schrijven. Als we praten, gebruiken we korte zinnen, begrijpelijke woorden en de toon is informeel. Maar achter het toetsenbord zijn we totaal anders. We maken lange zinnen en we gebruiken woorden die we normaal nooit gebruiken. *Uwerzijds? Jongstleden? In aansluiting op?* Het slaat allemaal nergens op. We scheppen afstand door een overdreven formele

toon. Kortom, we praten gemakkelijk maar we schrijven moeilijk. En vandaag is de dag om daarmee op te houden. Per direct. Met behulp van dit boek. Het is genoeg geweest.

Met dit boek leer je heldere teksten schrijven. Geen wollige prietpraat, gewoon normaal. Handig voor de mailtjes op je werk, je sollicitatiebrieven, webteksten, blogs, eigenlijk voor alle teksten die je de rest van je leven gaat schrijven. Maar er is meer. Je leert ook creatiever te schrijven. Hoe vaak begin je niet met dezelfde slappe zinnen? *Naar aanleiding van uw vacature op de website stuur ik u deze sollicitatie.* Serieus? Heb je niets beters in huis? En wat te denken van al die oersaaië missies en visies op websites. Alsof de lezer daar een boodschap aan heeft. *Wij stellen de leerling centraal.* Nou heel knap, tachtigduizend andere scholen doen dat ook.

Maar wat nou als je er iets moois van maakt. Hoe leuk zou het zijn om de lezer te verleiden. Te verrassen. Te verbluffen. Moeilijk? Nee hoor. Lees en huiver. Tenminste, na het antwoord op de vraag: Waarom? Waarom schrijven we toch zo saai en inspiratieloos? Waar ging het mis? Het antwoord is schokkend: op school.

Echt! Die onderwijzers van vroeger hebben alles verpest. Op de middelbare school leer je namelijk vooral schrijven vanuit een taalkundige gedachte. Je wordt geplaagd door twee hardnekkige regels. De eerste is: schrijven doe je met een zekere afstand naar de lezer. De tweede: als je op een eenvoudige manier schrijft, word je niet serieus genomen door de lezer. Kijk, daar heb je het: de dodelijke combinatie voor jouw teksten. Vergeet dus wat je geleerd hebt. Het gaat niet om regeltjes en kunstjes. Het gaat erom of jouw lezer begint met lezen en ook doorleest. Dat hij niet afhaakt. Pak hem bij zijn lurven en boei hem. Versier hem met je woorden.

Schrijven is praten op papier. Ook als het om zakelijke teksten gaat. Wil je ontsnappen uit de wurggreep van je toetsenbord? Neem dan in ieder geval de volgende drie stappen:

1 KEIL DE REGELS OVERBOORD

School dus. Daar werden we doodgegooid met regels. Maar waarom mag je een zin niet met ‘ik’ beginnen? Waar staat dat in hemelsnaam? En wie heeft ooit bedacht dat je een zin ook niet mag beginnen met woorden als ‘of’, ‘en’, ‘maar’ en ‘want’? Wil je nog meer flauwekulregels van vroeger? *Zinnen mogen niet te kort zijn*. Waar komt die wijsheid vandaan? Professionele tekstschrijvers weten heel goed hoe je de lezer moet verleiden om door te lezen. Gelukkig krijg je dan dit soort teksten:

Weet je dat je heerlijk naar stilte kunt luisteren? Oeps. Daar moet je even over nadenken. Er zijn nog plekken in ons drukke landje waar het helemaal stil is. Waar je een speld kunt horen vallen. En waar je even nadenkt voordat je iets zegt. Omdat stilte zo heerlijk kan zijn. Weldadig zelfs. Waar? Onze vakantiewoningen liggen stuk voor stuk op een plek waar het oorverdovend stil is. Sssstttttt.

Heerlijk toch, als je zo schrijft? Je wordt er stil van ...

2 TOON LEF

Stap twee: toon lef. Om het anders te doen, moet je uit je comfortzone durven te komen. Wanneer je als verzekeraar de taalfatsoensnorm aan je laars lapt, kan zomaar dit tekstje ontstaan.

Het zal je gebeuren. Lig je lekker te slapen, komt een of andere onverlaat de halve keet leegroven. Dan baal je toch als een stekker. Helemaal als je erachter komt dat je maar half verzekerd bent. Botte pech in het kwadraat dus. Gelukkig bieden wij je een inbraakverzekering waar je stukken beter van slaapt. Welterusten!

Mooi toch? Lekkere korte zinnen dus makkelijk leesbaar. Misschien niet zo zakelijk, maar dat blijft een kwestie van smaak. Het is slechts een voorbeeld.

3 SCHRIJF MENSELIJK EN NIET DOELGROEPELIJK

‘Doelgroepelijk’ is eigenlijk geen woord, maar je weet best wat we bedoelen. Je schrijft niet voor een doelgroep, je schrijft voor mensen van vlees en bloed. Die zijn over het algemeen wars van moeilijk gedoe. Ze hebben geen zin om zich door een berg van vaktaal heen te worstelen. Ze willen verhalen van mensen, over mensen en het liefst in gewonemensentaal. Het bewijst dat spreek- en schrijftaal heel dicht

bij elkaar liggen. Kijk eens hoe KLM dat doet, in een tekstje over duurzaamheid:

Als iemand het heeft over duurzaamheid, dan hoor ik altijd wel iets over CO₂-uitstoot. Een van de dingen die ervoor zorgt dat een vliegtuig minder CO₂-uitstoot tijdens de vlucht, is zo licht mogelijk te zijn. Maar hoe bespaar je gewicht in zo'n groot toestel? Dat doen ze bij KLM in het ruim maar ook in de cabine. Denk aan lichtere netten en pallets die 'onderin' het vliegtuig voor minder gewicht zorgen. En 'bovenin' helpt het gebruik van de media-app (geen papieren kranten meer, scheelt 360.000 kilo per jaar!). Ook het gebruik van lichtere trolleys en materialen. Al die 'kleine' dingen zorgen voor een grote vermindering.

Saaï onderwerp misschien, maar een prima tekst. Veel bedrijven schrijven heel anders over duurzaamheid. Je kent ze vast, die gaapverhalen op websites en in jaarverslagen. Geen hond die het leest. Terwijl het dus ook anders kan.

Als we praten tegen bijvoorbeeld onze buurman, gooien we er beleving in. We kletsen lekker informeel, we zijn spontaan en we gebruiken gemakkelijke woorden. Kruipen we vervolgens weer achter onze computer om een tekst te typen, dan gaan we ineens in beleidstaal schrijven. Formeel, afstandelijk. Zo jammer.

En daarom is dit boek dus nodig. Broodnodig. Vanaf nu gaan we het anders doen. Lees, lach, verbaas je, neem de tips ter harte en doe af en toe een test of een opdracht. Ze staan overal in het boek. Zoals hier:

De vertel-het-je-buurman-test

Met deze test vervang je die vreselijk saaie schrijftaal door een lekker stukje tekst.

De voorbeeldtekst

Dit bedrijf biedt zijn medewerkers een veilig werkklimaat, dat zich onder meer karakteriseert door een open sfeer. De organisatiestructuur kent een minimum aan hiërarchie en een laagdrempelige toegang van alle geledingen. Het team laat zich bijstaan door de adviezen van de

Raad van Commissarissen en de Ondernemingsraad (OR). Daarbij dient het vertrouwen en het streven naar hetzelfde doel voorop te staan.

Wat valt op?

Een klassiek voorbeeld van schrijftaal. Erg formeel, afstandelijk en weinig woorden die je gebruikt als je tegen iemand praat. Het gevolg? De lezer moet te veel moeite doen, gaapt twee keer en stopt met lezen.

Doe nu de test

Pak een kop koffie of thee, ga aan tafel zitten en doe alsof de buurman tegenover je zit. Vertel hetzelfde verhaal nu nog eens in gewoemensentaal. Moeilijke woorden zijn verboden. Is je tekst dan te eenvoudig? Vul hem dan aan met woorden in dezelfde stijl. Bekijk het resultaat op pagina 189.

Oh ja, we vergaten bijna de columns. Na ieder hoofdstuk vind je een 'tussendoorcolumn'. Die komen zomaar uit de lucht vallen en hebben op het eerste gezicht niets te maken met het hoofdstuk ervoor of erna. Waarom we ze toch opgenomen hebben? Om twee redenen. Ten eerste zijn ze een heerlijk tussendoortje. Goed leren schrijven is hard werken. Daarom ben je tussen de hoofdstukken door vast toe aan iets luchtigs. De tweede reden is serieuzer. In een column komt namelijk bijna alles samen wat je in dit boek leest en leert. In een column is geen ruimte voor wollige taal, kun je spelen met invalshoeken en trek je alles uit de kast om de lezer niet te laten afhaken. Kortom, gewoon normaal schrijven, dat doe je in een column. Meer over columns schrijven lees je vanaf pagina 171.

TOT SLOT

We hebben onze ziel en zaligheid in dit boek gestopt en vinden het ontzettend leuk om te horen wat je ervan vindt. Misschien heeft het je manier van schrijven voorgoed veranderd. Of je bent aangenomen voor die droombaan omdat je dankzij dit boek ineens een fantastische sollicitatiebrief hebt geschreven. Of je vindt dat we een boek vol onzin geschreven hebben. Kan ook. Wat de reden ook is, we horen graag van je. Laat je reactie achter op www.schrijfeensevennormaaljoh.nl (sorry, alle eenvoudige URL's waren al bezet).

Bedankt en geniet van het boek!

Rick Evers & Willem Verdaasdonk

De topboek-of-oud-papier-test

Heb jij iets aan dit boek? Doe de test. Hoeveel stellingen kun jij met 'ja' beantwoorden?

- 1 Ik weet vaak niet hoe ik een tekst moet beginnen.
- 2 Ik pak liever een tekst van iemand anders.
- 3 Ik wil wel origineel schrijven, maar schrijf toch vaak weer clichés op.
- 4 Ik praat gemakkelijker dan dat ik schrijf.
- 5 Ik ben altijd blij als iemand anders iets wil schrijven.
- 6 Ik vind mijn teksten vaak saai en gewoontjes.

Nul keer ja?

Waarom lees je dit boek? Geef het heel snel cadeau aan een ander. En kom bij ons werken, alsjeblieft.

Een tot drie keer ja?

Je schrijft al beter dan je denkt. Maar met dit boek word je nog beter.

Vier tot zes keer ja?

Verzet je afspraken voor vandaag. Jij moet heel snel dit boek lezen.

**1
VOOR JE
BEGINT MET
SCHRIJVEN**

1.1 EFFE WACHTEN

Als je wilt beginnen met schrijven: begin niet meteen met schrijven

Wil je een goede tekst op papier krijgen, begin dan niet als een dolle stier te typen. Ja, kun je best doen, maar kijk dan niet raar op wanneer je lezer geen lezer is, maar een ik-gooi-dit-wel-meteen-bij-het-oud-papier-type. En dat heb je dan helemaal aan jezelf te danken.

Goed schrijven begint met goed nadenken. Zie het als een voetbalwedstrijd. Stel nou dat elf voetballers en hun trainer blanco de wedstrijd ingaan. Ze kijken geen beelden van hun tegenstander, ze gaan niet trainen en overleggen ook niet over een strijdplan. Iedereen komt twee minuten voor de wedstrijd aangescheurd, kleedt zich om en stapt het veld op. Het touwtje van de broek gaat binnen de lijnen snel nog even in een strik. Wordt het een succes? Vast niet. Sterker nog, ze krijgen dubbele cijfers aan hun haastig gestrikte broek. Waarom denk je dan met schrijven wel succes te behalen wanneer je als een kip zonder kop begint. Niet meer doen dus. Denk eerst even na. En dat is waar de vier watjes in beeld komen.

1.2 DE VIER WATJES

En toch zijn deze watjes geen softies

Eerst nadenken voordat je begint. Tenminste, als je een fatsoenlijke tekst op papier wilt krijgen. Anders krijg je dit:

Jouw tekst heeft...

- geen duidelijk doel
- geen beeld van de lezer
- geen relevante inhoud
- geen heldere structuur

Dan denkt je lezer dus:

- Wat bedoelt-ie?
- Is dat wel voor mij bedoeld?
- Wat moet ik hiermee?
- Waar ben ik?

Moeten we de tabel nog uitleggen? Kijk even mee naar de eerste regel. Als jouw tekst geen duidelijk doel heeft, dan denkt de lezer: 'Wat bedoelt-ie?' Kijk maar:

In december 2019 is er een colloquium geweest met de onderhoudswerkgroep. Hierin hebben wij u aangegeven wat onze wensen en plannen zijn ten aanzien van het groot onderhoud van cluster 500. Door de gewijzigde solvabiliteit bij Fijn-Wonen is het onhaalbaar om e.e.a. te realiseren en wordt het groot onderhoud vooral sober en doelmatig uitgevoerd. In het overleg is afgesproken dat wij in februari 2020 een meeting plannen om het groot onderhoud in detail verder met u te bediscussiëren..

Typisch gevalletje van ‘Wat bedoelt-ie?’

Nog eentje. We pakken de tweede regel uit de tabel. Stel, je hebt geen goed beeld van de lezer. Dan denkt hij: ‘Is dat wel voor mij bedoeld?’ Kijk maar naar deze tekst voor klanten in een supermarkt:

Het moeizame importseizoen en de vertraging van het Hollandse seizoen zorgen voor een gat in de aansluiting van de teelt die leiden tot extreme tekorten en kwaliteitsproblemen. Effecten van beschikbaarheid en kwaliteit leiden tot een extreem hoog prijsniveau. Daardoor wordt niet alles uitgeleverd, of gequoteerd. Hiervoor onze excuses.

De reactie van de klant laat zich eenvoudig raden: ‘Huh? Is dit voor mij bedoeld? Een moeizaam importseizoen? Een gat in de aansluiting van de teelt? Gequoteerd? Doeï, ik haak af.’

Allemaal gevolgen van niet goed nadenken voordat je schrijft. Wat je wel moet doen? De vier watjes gebruiken:

- ♦ *Wat* is je belangrijkste boodschap?
- ♦ *Wat* heeft de lezer eraan?
- ♦ *Wat* is je doel?
- ♦ *Wat* maakt jouw tekst sterk?

Iemand met weinig karakter. Een halve zachte. Zo omschrijft Van Dale een watje. Mooi gezegd trouwens: *een halve zachte*. Maar dat geldt niet voor deze vier watjes. Die zijn gewoon keihard de redders van jouw tekst. Tenminste, wanneer je een tekst hebt van enige lengte. Als je collega een bijlage vergeet, kun je rustig terugsturen: ‘Hé sukkel, je bent de

bijlage vergeten', zonder dat je eerst vier watjes op papier zet. Anders duurt het allemaal zo lang.

Terug naar onze watjes. Hier heb je ze:

Watje 1: Wat is je belangrijkste boodschap?

Eigenlijk het belangrijkste watje van het stel. Wat wil je nou eigenlijk zeggen? Denk daar eens goed over na. Het is belangrijk dat je zelf helder voor ogen hebt wat je jouw lezer nu precies wilt vertellen. Als je het zelf niet eens snapt, hoe moet je lezer het dan snappen?

Het tweede watje: Wat heeft de lezer eraan?

Denk aan je lezer (wie is het?) en zet de voordelen voor hem even op een rij. Jij kunt wel de voordelen van jouw tekst inzien, maar dat betekent niet dat je lezer dat ook doet. Kijk naar het verschil:

In het kader van ons duurzaamheidsbeleid gaan we binnenkort aan de slag met de spouwmuren in uw wijk. Dit past binnen onze visie om alle huurwoningen op Energielabel A te krijgen.

Reactie lezer: 'Nou en!'

Uw woning is niet goed geïsoleerd. Daarom komen we op vrijdag 6 mei langs om de spouwmuren te isoleren. Uw woning wordt daarmee comfortabeler en u bespaart energie.

Reactie lezer: 'Graag!'

Watje nummer 3: Wat is je doel?

Wil je de lezer alleen informeren? Moet hij iets terugsturen? Moet hij betalen? Iets kopen? Wat wil je nou eigenlijk? Draai daar niet zo lang omheen. Schrijf je doel op en verwerk dat in je tekst. Het liefst aan het begin van je tekst. Waarom? Omdat je geen roman schrijft. Komen we straks op terug.

Het vierde watje: Wat maakt jouw tekst sterk?

Probeer onderscheidend te zijn. En dan gebruik je dus geen clichés. Schrijf je voor een school, dan kun je best opschrijven dat jouw school

de leerling centraal stelt. En dat je gaat voor kwalitatief goed onderwijs. Dat zal allemaal best, maar echt origineel is het niet. Niet sterk dus.

Genoeg nagedacht nu. Aan de slag!

De wat-wil-ik-bereiken-test

In deze test bekijk je welk effect een tekst heeft op je lezer. Meestal wil je als schrijver dat je lezer iets te weten komt, iets gaat vinden of actie gaat ondernemen. Maar gebeurt dat wel? Zo niet, dan heb je toch echt de verkeerde tekst geschreven.

De voorbeeldtekst

Wij zijn een van de sterkst groeiende bedrijven in een mondiaal zeer competitieve omgeving. Veel nieuwe innovatieve geneesmiddelen zijn beschikbaar gekomen. Om in de frontlinie actief te blijven, investeert Jansen Fictief ruim in wetenschappelijk onderzoek. Besluitvorming is gericht op het behoud van de zelfstandigheid van Jansen Fictief. Goed werkgeverschap is iets waar we elke dag aan werken. De focus ligt op de lange termijn. Wilt u meer weten, kijk op www.jansenfictief.nl.

Bovenstaande tekst is bedoeld als introductie van het bedrijf Jansen Fictief. Enig idee wat de schrijver van deze tekst eigenlijk wilde bereiken met deze introductie? Hij heeft veel informatie bij elkaar geraapt uit allerlei stukken. Misschien wil hij indruk maken en zo de lezer voor zich winnen? Is hem dat gelukt? Je mag je eigen conclusie trekken.

Doe nu de test

Kijk naar de voorbeeldtekst en vink hieronder aan wat van toepassing is. Wat weet je als lezer, wat vind je en wat ga je doen?

Weten

- Je pikt er n t iets van op.
- Je vindt het duidelijk.
- Je begrijpt het.
- Je onthoudt het.
- Je wordt er echt wijzer van.
- Je vertelt het verder.

Vinden

- Je ziet misschien iets positiefs.
- Je leest het met plezier.
- Je bent het met de schrijver eens.
- Je toont begrip.
- Je krijgt er een goed gevoel bij.
- Je bent helemaal om en geïnspireerd.

Doen

- Je gaat misschien naar de website.
- Je wilt zeker meer weten.
- Je wilt echt iets doen.
- Je raakt gemotiveerd om in actie te komen.
- Je komt in actie.
- Je sleept andere mensen mee.

Wat is het resultaat?

En? Waar zet je de vinkjes? Helemaal bovenaan zeker. Dat zegt voldoende. Het mooie is, als je dit boek uit hebt, herschrijf je moeiteloos deze tekst zodat je alle stellingen onderaan ook aanvinkt.

TUSSENDOORCOLUMN

FILET AMERICAIN

De slager gaat een keer boos op mij worden. Dat kan niet anders. Het is niet de vraag óf hij boos wordt, het is de vraag wanneer hij boos wordt. Slager, als u dit leest: ik snap het. U heeft helemaal gelijk. En ik beloof u dat, nadat u boos bent geworden, ik gewoon terug blijf komen. U verliest mij niet als klant. Of dat goed of slecht nieuws is, laat ik aan u.

Het gaat om de filet americain. Ik ben een trouwe klant bij de slager, maar alleen voor een bakje filet. Liefst tachtig gram. Honderd mag ook. Genoeg voor twee crackers. Daarna ga ik weer. De slager probeert het iedere keer weer. 'Anders nog iets?' Maar elke week zeg ik dat dit het is. Als ik dan de zaak uitloop, voel ik dat ze me nakijken. Ik weet zeker dat ik een keer een rookworst in mijn nek gegooid krijg.

Het is altijd heel druk bij Slagerij Kroon. De mensen voor mij zijn ook vaak drie kwartier aan de beurt. Die willen vier kogelbiefstukken, een stuk kipgrill-worst, tien plakken gerookte schouderham, vijf ons gesneden kalkoenfilet, stampot voor morgen en zo gaat het maar door. Bovendien maken ze altijd een praatje met de slager. Over de kleinkinderen, het ellendige weer of de wintertijd.

Daarna ben ik aan de beurt met mijn bakje filet. Meer niet. Klanten die achter mij staan te wachten, porren elkaar soms aan. 'Hij neemt alleen filet americain. Eén euro twintig. Wat een lef. Zie hem gaan op zijn fietsje. Rechtsaf. Richting Jumbo. Wedden dat hij daar de rest haalt. Van dat vieze voorverpakte supermarktvlees.'

Eén keer haalde ik ook kipspiezen voor de barbecue. Het heeft de krant niet gehaald, maar ik heb nog nooit een slager zo verbaasd zien kijken. Daarom vraagt hij iedere keer 'anders nog iets?' Het is de vraag hoe vaak ik nog 'nee' kan zeggen voordat die rookworst in mijn nek belandt.

Zelf columns schrijven? Kijk op pagina 171.